

O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi

ISSN: 2992-9008
UDK: 37

TA'LIM VA TARAQQIYOT

Ilmiy-uslubiy jurnali

2026-YIL 5-SON

www.journal.namspi.uz

Bosh muharrir: Namangan davlat pedagogika instituti rektori B.E.Xusanov
Mas'ul muharrir: Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor M.R.Qodirxonov
Mas'ul muharrir o'rinbosari: Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i J.A.Yuldashev

TAHRIR HAY'ATI

Aniq va tabiiy fanlar: k.f.d., prof. Sh.Abdullayev, f-m.f.d., dots. R.Xakimov, k.f.d., prof. N.Vohidova, k.f.d., dots. M.Qodirxonov, b.f.d., dots. A.Batashov, f-m.f.n., dots., T.Abdullayev, p.f.n., dots. M.Eshnazarova, p.f.n., dots. G'.Nafasov, p.f.n., dots. M.Boltayeva.

Texnika fanlari: t.f.d., prof. A.Umarov, t.f.d., prof. A.Qayumov, PhD, dots. Sh.Xudoyqulov, PhD, dots. Abdunazarov.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar: s.f.d., prof. T.Fayzullayev, tar.f.d., prof. A.Rasulov. f.f.d., prof. M.Ismoilov, i.f.d., dots. N.Sotivoldiyev, t.f.n., dots. A.Isoqboyev, f.f.n., dots. O.Mamatov, t.f.n., dots. Z.Haydarov, PhD. J.Yuldashev, PhD. A.Abdullayev.

Pedagogika fanlari: p.f.d., prof. B.Xodjayev, p.f.d., prof. X.Najmiddinova, p.f.d., prof. T.Ismoilov, p.f.d., prof. S.Abdullayev. p.f.d., prof., M.Y.Sobirova, p.f.d., prof., R.Zamilova, p.f.d., prof. Sh.Xujamberdiyeva, p.f.d., dost. M.Asqarova, PhD, dots. M.Asranboyeva.

Filologiya fanlari: fil.f.d., prof. N.Uluqov, fil.f.d., prof. H.Usmanova, f.f.d., dots. X.Shokirova, p.f.n., dots. S.Misirov, p.f.n., dots. Sh.Ubaydullayev, PhD, dots. P.Lutfullayev, PhD, dots. M.Yakubbayev.

Texnik muharrir: R.Tursunov

Tahririyat manzili: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.

Pochta indeksi: 160136, **Faks:** (0369) 227-27-21,

Email: Info@namspi.uz

"Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali elektron to'plam sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi **Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA)ning 2022-yil 25-oktabrdagi № 045044 raqamli guvohnomasi** asosida chop etiladi. Jurnal **Oliy Attestatsiya komissiyasining 2024-yil 30-noyabrdagi (№ 364/5) yig'ilishi qaroriga asosan pedagogika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan.** UDK: 37, Xalqaro standartlashtirish raqami (ISSN): 2992-9008.

Maqolalarning ilmiy saviyasi va keltirilgan ma'lumotlar uchun mualliflar javobgar hisoblanadi.

O'QUVCHILARDA BADIY-IJODIY KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITI SIFATIDA IJODIY MUHIT YARATISH

Dominjonov Komoliddin Faxriddin o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti

"Art pedagogika" kafedrası o'qituvchisi

E-mail: komoldindominjonov1994@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'quvchilarda badiiy-ijodiy kompetensiyani rivojlantirishning muhim pedagogik shart-sharoitlaridan biri sifatida ijodiy ta'lim muhitini yaratish masalasi yoritilgan. Tasviriy san'at va kulolchilik san'ati integratsiyasi asosida o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, estetik idroki, ijodiy tasavvuri va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Ijodiy muhitning psixologik, pedagogik, kommunikativ, amaliy va refleksiv komponentlari asoslab berilgan hamda uni tashkil etishning samarali pedagogik mexanizmlari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: badiiy-ijodiy kompetensiya, pedagogik shart-sharoit, ijodiy muhit, tasviriy san'at, kulolchilik, integratsiya, ijodiy faoliyat, mustaqil fikrlash, estetik tarbiya, refleksiya.

СОЗДАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ СРЕДЫ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Аннотация. В статье рассматривается создание творческой образовательной среды как одно из важных педагогических условий развития художественно-творческой компетентности учащихся. Анализируются возможности интеграции изобразительного искусства и гончарного искусства в развитии самостоятельного мышления, эстетического восприятия, творческого воображения и практических навыков учащихся. Обоснованы психологические, педагогические, коммуникативные, практические и рефлексивные компоненты творческой среды, а также предложены эффективные педагогические механизмы её организации.

Ключевые слова: художественно-творческая компетентность, педагогические условия, творческая среда, изобразительное искусство, гончарное искусство, интеграция, творческая деятельность, самостоятельное мышление, эстетическое воспитание, рефлексия.

CREATING A CREATIVE ENVIRONMENT AS A PEDAGOGICAL CONDITION FOR DEVELOPING STUDENTS' ARTISTIC AND CREATIVE COMPETENCE

Abstract. This article examines the creation of a creative educational environment as an important pedagogical condition for developing students' artistic and creative competence. It analyzes the potential of

integrating fine arts and pottery in developing students' independent thinking, aesthetic perception, creative imagination, and practical skills. The psychological, pedagogical, communicative, practical, and reflective components of a creative environment are substantiated. Effective pedagogical mechanisms for organizing such an environment are also proposed.

Keywords: *artistic and creative competence, pedagogical conditions, creative environment, fine arts, pottery, integration, creative activity, independent thinking, aesthetic education, reflection.*

KIRISH

Bugungi ta'lim jarayonida o'quvchining tayyor bilimlarni o'zlashtirishi bilan bir qatorda, mustaqil fikrlashi, yangi g'oyalarni ilgari surishi, ijodiy vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilishi va o'z faoliyatining natijasini baholay olishi muhim kompetensiyalardan biri sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, san'at ta'limida o'quvchining ijodiy imkoniyatlarini namoyon etishi uchun faqat nazariy bilim berish yetarli emas. Buning uchun o'quvchini ijod qilishga undaydigan, tajriba o'tkazishga imkon beradigan, xatodan qo'rqmasdan yangi yechim izlashni qo'llab-quvvatlaydigan ta'lim muhiti zarur. Badiiy ta'limning o'ziga xosligi shundaki, unda o'quvchi bilimni nafaqat eslab qoladi, balki uni amaliy faoliyat orqali qayta ishlab, o'zining shaxsiy ijodiy mahsulotiga aylantiradi. Tasviriy san'at mashg'ulotlarida rang, shakl, chiziq, kompozitsiya va obraz bilan ishlash jarayoni o'quvchining estetik tafakkurini rivojlantirsa, kulolchilik faoliyatida loy bilan bevosita ishlash, shakl yaratish, naqsh berish, rang tanlash va buyumni pishirishga tayyorlash kabi amaliy jarayonlar uning ijodiy-amaliy kompetensiyasini mustahkamlaydi.

Shu nuqtayi nazardan, tasviriy san'at va kulolchilik san'atini integratsiyalashgan holda o'qitishda ijodiy muhit yaratish alohida pedagogik ahamiyat kasb etadi. Chunki ijodiy muhit o'quvchiga o'z g'oyasini erkin ifodalash, turli material va texnikalarni sinab ko'rish, individual badiiy yechim topish hamda o'z ijodiy faoliyatini tahlil qilish imkonini beradi. Tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, o'quvchilarda badiiy-ijodiy kompetensiyani rivojlantirish jarayonida ta'lim mazmuni bilan bir qatorda, ushbu

jarayonni amalga oshirish uchun zarur pedagogik muhitni shakllantirish mexanizmlarini aniqlash talab etiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Ijodkorlik va ijodiy faoliyat masalalari pedagogika, psixologiya va san'at ta'limi tadqiqotlarida keng o'rganilgan. L.S. Vygotskiy ijodiy faoliyat va tasavvur rivojlanishini bolaning tajribasi, faoliyati hamda ijtimoiy muhiti bilan bog'laydi. Uning qarashlariga ko'ra, ijodiy imkoniyatlarni rivojlantirish uchun o'quvchiga mavjud tajribasini yangi vaziyatlarda qayta tashkil etish imkoniyati berilishi lozim.

E. Eisner san'at ta'limining inson tafakkurini rivojlantirishdagi imkoniyatlariga alohida e'tibor qaratib, badiiy faoliyat orqali o'quvchilarda kuzatish, farqlash, baholash va muqobil yechimlarni ko'ra olish qobiliyatlari rivojlanishini ta'kidlaydi.

T. Amabile ijodkorlikning rivojlanishida ichki motivatsiya, erkinlik, qiziqish va qo'llab-quvvatlovchi muhitning ahamiyatini asoslaydi. Ushbu yondashuv san'at ta'limida o'quvchiga tayyor namuna yoki yagona to'g'ri javobni majburan qabul qildirishdan ko'ra, mustaqil ijodiy izlanish uchun sharoit yaratish zarurligini ko'rsatadi.

H. Gardnerning ko'p intellekt nazariyasi ham san'at ta'limida o'quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olish zarurligini ko'rsatadi. Har bir o'quvchining obrazli fikrlashi, amaliy qobiliyati, fazoviy tasavvuri va estetik idroki turlicha namoyon bo'lishi mumkin.

E. P. Torrance tadqiqotlarida ijodiy fikrlashning ravonlik, moslashuvchanlik, o'ziga xoslik va g'oyalarni rivojlantirish kabi jihatlari ajratib ko'rsatiladi. Mazkur xususiyatlar tasviriy san'at va kulolchilik mashg'ulotlarida ijodiy topshiriqlar orqali rivojlantirilishi mumkin.

Tadqiqotda nazariy tahlil, pedagogik kuzatish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish, modellashtirish hamda pedagogik loyihalash metodlaridan foydalanildi. Ijodiy muhitni tashkil etishning pedagogik modeli badiiy-ijodiy kompetensiyaning motivatsion,

kognitiv, faoliyatga oid va refleksiv tarkibiy qismlari bilan uzviy bog'liq holda ko'rib chiqildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqotning nazariy tahlili va pedagogik modellash natijalari shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarda badiiy-ijodiy kompetensiyani rivojlantirish jarayonida ta'lim mazmunining o'zi bilan bir qatorda, o'quvchining ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi maxsus pedagogik muhitni shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, tasviriy san'at va kulolchilik san'ati integratsiyasiga asoslangan ta'lim jarayonida ijodiy muhit o'quvchining bilim, ko'nikma va ijodiy tajribasini yagona faoliyat tizimiga birlashtiruvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

Ijodiy muhitni tashkil etish natijasida o'quvchining ta'lim jarayonidagi roli ham o'zgaradi. An'anaviy mashg'ulotda o'quvchi ko'proq tayyor bilim va ko'rsatmalarni o'zlashtiruvchi sifatida ishtirok etsa, ijodiy muhitda u g'oya yaratuvchi, muammoni hal qiluvchi, badiiy yechim tanlovchisi va o'z faoliyatini baholovchi subyektga aylanadi. Bu esa badiiy-ijodiy kompetensiyaning shaxsiy-faoliyatga yo'naltirilgan mazmunini kuchaytiradi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, ijodiy muhitning samaradorligi, avvalo, psixologik xavfsizlik, ijodiy motivatsiya, mustaqil tanlov, amaliy faoliyat, kommunikativ hamkorlik va refleksiv baholashning o'zaro uyg'unligiga bog'liq.

Ijodiy muhitning psixologik-pedagogik ta'siri

Ijodiy muhitning birinchi natijasi o'quvchining psixologik jihatdan erkinlashuvi bilan bog'liq. Badiiy faoliyatda o'quvchi o'z g'oyasini erkin ifodalashi, turli variantlarni sinab ko'rishi va xatolar asosida yangi yechim topishi uchun qulay sharoitga ega bo'lishi kerak.

Tasviriy san'at mashg'ulotlarida, masalan, bir xil mavzu asosida turli kompozitsion yechimlarni yaratishga imkon berilishi o'quvchilarning individual fikrlashini namoyon etadi. Kulolchilik mashg'ulotlarida esa bir xil material — loydan

foydalanilgan holda turli shakl, hajm va bezaklarning yaratilishi o'quvchilarning ijodiy individualligini yuzaga chiqaradi.

Shu jihatdan ijodiy muhit o'quvchini "to'g'ri javobni topish"ga emas, balki "o'ziga xos badiiy yechim yaratish"ga yo'naltiradi. Natijada o'quvchining ijodiy tashabbusi, o'z kuchiga ishonchi va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati rivojlanadi.

Tasviriy san'at va kulolchilik integratsiyasining natijalari

Tadqiqotda ijodiy muhitni tashkil etishda tasviriy san'at va kulolchilikning integratsiyasi alohida pedagogik imkoniyat sifatida belgilandi. Ushbu integratsiya o'quvchiga badiiy g'oyani ikki o'lchamli tasvirdan uch o'lchamli amaliy shaklga aylantirish imkonini beradi. Masalan, o'quvchi dastlab ma'lum bir kulolchilik buyumining eskizini qog'ozga tushiradi. Keyinchalik ushbu eskiz asosida loydan hajmli shakl yaratadi. Buyum shakllantirilgandan so'ng uning yuzasiga naqsh ishlanadi, ranglar tanlanadi va yakuniy badiiy bezak amalga oshiriladi.

Mazkur jarayon quyidagi pedagogik ketma-ketlikni hosil qiladi:

badiiy g'oya → grafik eskiz → shakl va hajm → loy bilan amaliy ishlash → naqsh-kompozitsiya → rang yechimi → tayyor ijodiy mahsulot → refleksiv tahlil. Ushbu ketma-ketlik o'quvchining tasviriy, fazoviy, amaliy va estetik tafakkurini birgalikda rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, o'quvchi o'z g'oyasini moddiy shaklga aylantirish jarayonida materialning xususiyatlarini hisobga olish, shaklni muvozanatlash, naqsh va ranglarni moslashtirish kabi amaliy muammolarni mustaqil hal qilishga majbur bo'ladi. Bu esa badiiy-ijodiy kompetensiyaning amaliy komponentini rivojlantiradi.

Mustaqil tanlovning ijodiy kompetensiyaga ta'siri

Ijodiy muhitning muhim natijalaridan biri o'quvchiga badiiy faoliyat davomida mustaqil tanlov imkoniyatining berilishidir. O'qituvchi tomonidan barcha ishlarning bir xil shaklda bajarilishini talab qilish o'quvchilarning individual ijodiy imkoniyatlarini

cheklashi mumkin. Shuning uchun pedagogik jarayonda “ochiq” topshiriqlardan foydalanish maqsadga muvofiq. Masalan:

“Milliy naqshlardan foydalanib, zamonaviy kulolchilik buyumi uchun bezak kompozitsiyasini yarating.”

Bunday topshiriqda yagona to'g'ri javob mavjud emas. O'quvchi naqsh turini, ranglar uyg'unligini, kompozitsion joylashuvni va buyumning shaklini o'zining ijodiy qarashidan kelib chiqib belgilaydi.

Natijada o'quvchi:

- mustaqil g'oya ilgari suradi;
- bir nechta variant ishlab chiqadi;
- variantlar orasidan eng maqbulini tanlaydi;
- tanlovini asoslaydi;
- yakuniy mahsulotni yaratadi.

Bu jarayon badiiy-ijodiy kompetensiyaning mustaqillik, tashabbuskorlik va ijodiy qaror qabul qilish kabi jihatlarini rivojlantiradi.

Muammoli vaziyatlarning ijodiy muhitdagi o'рни

Tadqiqotda ijodiy muhitni shakllantirishning samarali vositalaridan biri sifatida muammoli vaziyatlardan foydalanish imkoniyati aniqlandi. Muammoli topshiriq o'quvchini mavjud bilimlardan yangi vaziyatda foydalanishga undaydi.

Masalan, o'quvchiga quyidagi vazifa berilishi mumkin:

“An'anaviy kulolchilik naqshini zamonaviy buyum dizayniga moslashtiring.”

Ushbu vazifani bajarishda o'quvchi an'anaviy naqshning asosiy xususiyatlarini saqlab qolgan holda, uning shakli, o'lchami, takrorlanishi va ranglarini yangi kompozitsiyaga moslashtiradi.

Yana bir topshiriq sifatida:

“Bir xil shakldagi kulolchilik buyumini uch xil rang yechimi orqali turlicha estetik ko'rinishda ifodalang.” kabi vazifalardan foydalanish mumkin.

Bunday topshiriqlar o'quvchida tahlil qilish, taqqoslash, variant yaratish, tanlash va ijodiy qaror qabul qilish jarayonlarini faollashtiradi.

O'qituvchi va o'quvchi hamkorligining natijalari

Ijodiy muhitda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabat ham an'anaviy "o'qituvchi – bajaruvchi" modelidan "o'qituvchi – ijodiy hamkor" modeliga o'zgaradi. O'qituvchi o'quvchining ishini tayyor shaklda belgilab bermaydi, balki unga yo'naltiruvchi savollar beradi: "Ushbu kompozitsiyani yana qanday o'zgartirish mumkin?" "Nima sababdan aynan shu rangni tanladingiz?" "Naqshning markaziy qismida qanday yechim qo'llash mumkin?" "Buyum shakli bilan naqsh o'rtasidagi uyg'unlikni qanday ta'minlaysiz?" Bunday savollar o'quvchini tayyor javobni kutishga emas, o'z fikrini asoslashga va badiiy qarorini mustaqil izohlashga o'rgatadi. Shu bilan birga, o'qituvchi tomonidan konstruktiv fikr-mulohaza berilishi o'quvchining ijodiy faoliyatini takomillashtirishga yordam beradi. Bunda baholash faqat yakuniy mahsulotning tashqi ko'rinishiga emas, balki g'oyaning originalligi, ijodiy izlanish, texnik bajarilish, kompozitsion yechim va o'z faoliyatini tushuntira olish qobiliyatiga ham qaratilishi lozim.

Refleksiyaning pedagogik natijalari

Ijodiy muhitda refleksiya badiiy-ijodiy kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'ladi. O'quvchi o'zining ijodiy mahsulotini yaratgandan keyin uning qanday yaratilganini, qanday qiyinchiliklar yuzaga kelganini va ularni qanday hal qilganini tahlil qiladi. Refleksiv faoliyatni "Ijodiy kundalik", "Mening g'oyam", "Men nimani o'rgandim?", "Keyingi ishda nimani o'zgartiraman?" kabi topshiriqlar orqali tashkil etish mumkin.

Masalan, mashg'ulot yakunida o'quvchi quyidagi jadvalni to'ldirishi mumkin:

Refleksiya yo'nalishi	O'quvchi faoliyati
G'oya	Ishning asosiy g'oyasini tushuntiradi
Jarayon	Ish davomida bajarilgan amallarni tahlil qiladi

Muammo	Duch kelgan qiyinchilikni aniqlaydi
Yechim	Muammoni qanday hal qilganini izohlaydi
Natija	Tayyor ishning kuchli va zaif tomonlarini baholaydi
Kelajak	Keyingi ijodiy ish uchun taklif ishlab chiqadi

Bunday refleksiya o'quvchining o'z faoliyatini anglashiga, xatolaridan xulosa chiqarishiga va keyingi ijodiy faoliyatini takomillashtirishiga imkon beradi.

Ijodiy muhitni tashkil etishning pedagogik modeli Olib borilgan tahlillar asosida o'quvchilarda badiiy-ijodiy kompetensiyani rivojlantirishga yo'naltirilgan ijodiy muhitning quyidagi modeli taklif etildi:

Maqsad: o'quvchining badiiy-ijodiy kompetensiyasini rivojlantirish.

Pedagogik shart: ijodiy va psixologik jihatdan qulay ta'lim muhitini yaratish.

Vositalar: tasviriy san'at, kulolchilik materiallari, eskiz, amaliy topshiriqlar, muammoli vaziyatlar, loyihalar, ijodiy ko'rgazmalar.

Jarayon: motivatsiya → ijodiy muammo → mustaqil g'oya → loyihalash → amaliy faoliyat → ijodiy mahsulot → taqdimot → refleksiya.

Natija: mustaqil fikrlaydigan, ijodiy g'oya ishlab chiqadigan, badiiy yechim tanlay oladigan va o'z ijodiy faoliyatini baholay oladigan o'quvchi.

Mazkur modelning asosiy xususiyati shundan iboratki, unda ijodiy muhit ta'lim jarayonining alohida elementi sifatida emas, balki barcha pedagogik faoliyatni birlashtiruvchi shart sifatida qaraladi.

Muhokama: Olingan nazariy natijalar shuni ko'rsatadiki, ijodiy muhitni yaratish badiiy-ijodiy kompetensiyaning faqat bitta komponentini emas, balki uning bir nechta tarkibiy qismlarini bir vaqtning o'zida rivojlantirish imkonini beradi.

Xususan, ijodiy muhit:

- o'quvchining san'atga qiziqishini kuchaytiradi;
- badiiy tushunchalarni amaliy faoliyat bilan bog'laydi;
- material va texnikalar bilan mustaqil ishlash ko'nikmasini rivojlantiradi;

- o'quvchilar o'rtasida fikr va tajriba almashinuvini kuchaytiradi;
- o'quvchining o'z faoliyati va natijasini tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Demak, ijodiy muhitni shakllantirish tasviriy san'at va kulolchilik san'ati integratsiyasi asosida o'quvchilarning badiiy-ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishning kompleks pedagogik mexanizmi sifatida qaralishi mumkin.

Eng muhim jihati shundaki, ijodiy muhit o'quvchini tayyor namunani takrorlashdan ijodiy mahsulot yaratish darajasiga olib chiqadi. Shu sababli pedagogik jarayonda o'quvchining mustaqil tanlovi, individual ijodiy imkoniyatlari va shaxsiy badiiy tajribasini qo'llab-quvvatlash ustuvor vazifa sifatida belgilanadi.

XULOSA

Olib borilgan nazariy tahlil va pedagogik modellashtirish natijalari shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarda badiiy-ijodiy kompetensiyani rivojlantirishda ijodiy muhit yaratish muhim pedagogik shart-sharoitlardan biri hisoblanadi. Ijodiy muhit o'quvchining erkin fikrlashi, mustaqil qaror qabul qilishi, yangi g'oyalarni ilgari surishi va o'zining individual badiiy imkoniyatlarini namoyon etishi uchun zarur sharoitni ta'minlaydi. Tasviriy san'at va kulolchilik san'ati integratsiyasi asosida tashkil etilgan ijodiy muhit o'quvchilarning badiiy-estetik idroki, ijodiy tasavvuri, fazoviy tafakkuri, amaliy ko'nikmalari va mustaqil ijodiy faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, eskiz yaratish, loy bilan ishlash, shakl va hajmni hosil qilish, naqsh va rang yechimini tanlash hamda tayyor ijodiy mahsulotni tahlil qilish jarayonlarining o'zaro bog'liqligi badiiy-ijodiy kompetensiyaning kompleks shakllanishiga imkon beradi.

Tadqiqot asosida ijodiy muhitning psixologik, motivatsion, kommunikativ, amaliy va refleksiv komponentlarini o'zaro uyg'un holda tashkil etish samarali pedagogik shart sifatida belgilandi. Bunda o'qituvchining asosiy vazifasi o'quvchiga tayyor badiiy yechimni berish emas, balki uni mustaqil izlanish, tajriba qilish va o'ziga xos ijodiy yechim topishga yo'naltirishdan iborat. Shuningdek, muammoli va loyihaviy

topshiriqlar, ochiq ijodiy vazifalar, mustaqil tanlov, amaliy mashg'ulotlar, ijodiy ko'rgazmalar va refleksiv baholashdan foydalanish ijodiy muhitning rivojlantiruvchi imkoniyatlarini kengaytiradi. Umuman olganda, ijodiy muhit yaratish o'quvchilarda badiiy-ijodiy kompetensiyani rivojlantirishning nafaqat tashkiliy, balki mazmuniy va rivojlantiruvchi pedagogik sharti sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur shartni tasviriy san'at va kulolchilik san'ati integratsiyasi asosida tizimli ravishda amalga oshirish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish, milliy-amaliy san'atga qiziqishini oshirish hamda mustaqil badiiy faoliyatga tayyorlash imkoniyatlarini kengaytiradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Amabile, T. M. (1996). *Creativity in context: Update to the social psychology of creativity*. Westview Press.
2. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Longman.
3. Csikszentmihalyi, M. (1996). *Creativity: Flow and the psychology of discovery and invention*. HarperCollins.
4. Eisner, E. W. (2002). *The arts and the creation of mind*. Yale University Press.
5. Gardner, H. (2006). *Multiple intelligences: New horizons*. Basic Books.
6. Jonassen, D. H. (2004). *Learning to solve problems: An instructional design guide*. Pfeiffer.
7. Leontiev, A. N. (1978). *Activity, consciousness, and personality*. Prentice-Hall.
8. OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. OECD Publishing.
9. Torrance, E. P. (1974). *Torrance tests of creative thinking: Norms-technical manual*. Personnel Press.
10. UNESCO. (2015). *UNESCO's work on education for sustainable development*. UNESCO.
11. Vygotsky, L. S. (2004). Imagination and creativity in the adolescent. *Journal of Russian and East European Psychology*, 42(1), 7–97.
12. Musayeva, N. (2020). O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik asoslari. *Pedagogik ta'lim*, 2, 45–50.
13. Qurbonova, D. (2019). Ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini shakllantirish metodikasi. *Xalq ta'limi*, 4, 72–76.